

Kritik mot en kriminalvårdsanstalt för brister i målsägandeinformation

---

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 5 februari 2007, klagade AA på att Kriminalvården, anstalten Kalmar, inför ett beslut om förflyttning av en intagen som begått brott mot henne underlät att beakta synpunkter som hon hade gett in skriftligen till anstalten i egenskap av brottsoffer. Hon klagade även på att anstalten åsidosatt sin skyldighet att underrätta henne om två beslut angående förflyttning av gärningsmannen till öppen anstalt; dels ett beslut den 8 december 2006, dels ett senare beslut då det tidigare beslutet återkallades.

Utredning

Anmälan remitterades till Kriminalvården. I remissvaret hänvisade myndigheten (Region Öst), genom regionchefen BB, till ett yttrande från verksamhetsområdet Kalmar, av vilket framgick bl.a. följande.

Yttranden gällande vidarebefordran av brev till placeringsenheten

Bakgrund

CC:s förflyttningsärende påbörjades då en anhållan, gällande förflyttning från anstalten Kalmar till anstalten Tillberga, inkom den 26 oktober 2006. Anstalten Kalmar översände den 10 november 2006 sitt yttrande till placeringsenheten. I yttrandet tillstyrkte anstalten Kalmar förflyttning av CC till anstalten Tillberga.

Målsäganden, AA, i det mål vari CC fällts till ansvar, skickade den 11 november 2006 ett brev till anstalten Kalmar. Av brevet framgår bl.a. att det vore inhumant att placera CC i en öppen anstalt i Upplandsområdet eller i de norra delarna av Stockholm då hon fortfarande är mycket rädd för CC och fruktar att stöta ihop med honom.

Beslut i förflyttningsärendet fattades av placeringsenheten den 8 december 2006. I e-mailkorrespondens den 21 december 2006, gällande underrättelse om CC:s förflyttning, upplystes målsäganden om att hennes brev ej medskickats förflyttningsansökan. Målsäganden fick även, i samma e-mail, placeringsenhetens kontaktuppgifter.

Bedömning

Handläggningen av ärenden som grundas på en intagens ansökan om förflyttning förlöper på det sättet att ansökan inkommer till anstalten där den intagne är placerad. Innan ansökan översänds till Kriminalvårdens placeringsenhet, vilken är behörig att

pröva frågan, skall anstalten yttra sig över ansökan samt därefter skicka yttrandet och ansökan till placeringsenheten.

I detta fall har brevet från målsäganden inkommit till anstalten sedan anstaltens yttrande skickats till placeringsenheten. Anstalten hade i sitt yttrande bedömt att de möjligheter som en förflyttning till anstalten Tillberga skulle innebära för CC ansågs falla väl i linje med målet för hans återanpassning till samhället avseende möjlighet till skuldavbetalningar, fortsatt programverksamhet, kontakt med familj och därmed en grund för ett stabilt socialt liv. Även geografiskt bedömdes inte heller anstalten, vartill CC eventuellt skulle förflyttas, vara placerad på sådant sätt att, med hänsyn till målsägandes vistelseort, detta innebar hinder för förflyttningen. Ingen annan anstaltsplacering bedömdes således medföra lika passande förutsättningar. I det aktuella brevet till anstalten var synpunkterna från målsäganden kring CC:s eventuella förflyttning en del av flera som också rörde andra förhållanden. Anstalten bedömde att brevet var avsett att beaktas av anstalten i samband med förflyttningsärendet men också när det gällde andra frågeställningar som rörde CC. När brevet från målsäganden kom in till anstalten gjordes således bedömningen att detta var avsett för anstalten. Anstalten gjorde i det sammanhanget avvägningen att ansökan skulle tillstyrkas även med beaktande av uppgifterna i brevet.

Yttrande gällande tidpunkt för lämnande av målsägandeinformation i anslutning till beslut om förflyttning

Bakgrund

Målsäganden har vid flera tillfällen inkommit med önskemål och krav om målsägandeinformationens innehåll samt hur den skall förmedlas. Hon begärde bl.a. i det brev som tillsändes anstalten Kalmar den 11 november 2006 att, förutom genom telefonsamtal, få skriftliga underrättelser angående målsägarinformation, gärna via e-mail. Hon har även begärt att informeras direkt när CC:s permissioner avslutats samt att fler personer skall delges målsägarinformationen.

CC beviljades, den 8 december 2006, förflyttning till anstalten Tillberga. I placeringsenhetens beslut framgick att förflyttningen skulle ske den 8 januari 2007. Den 21 december informerades målsäganden via e-mail att CC erhållit en plats på anstalten Tillberga från den 8 januari.

Bedömning

Gällande målsägarinformationen i anslutning till placeringsenhetens beslut om förflyttning har anstalten Kalmar upplyst målsäganden om CC:s förflyttning till anstalten Tillberga den 21 december 2006, dvs. 18 dagar innan planerad förflyttning. Det händer dock att förflyttningar inte kan genomföras eller att tidpunkten för förflyttningen ibland kan ändras med kort varsel av transportskäl eller beroende på uppkomna situationer på den mottagande anstalten. Mot bakgrund härav görs en bedömning av när i tiden rätt information kan lämnas. I detta fall har informationen således lämnats 18 dagar innan planerad förflyttning.

Yttrande gällande utebliven målsägandeinformation angående återkallat beslut om förflyttning

Bakgrund

Den 3 januari 2007 återkallade placeringsenheten det beslut om förflyttning som tidigare meddelats.

Anstalten Kalmar var, redan innan beslutet om återkallelse togs, i kontakt med placeringsenheten, varvid det framkom att beslutet skulle komma att återkallas. Vid fortsatt kontakt med placeringsenheten framkom även att målsäganden var uppdaterad i ärendet. Någon direkt målsägandeinformation, angående återkallelse av förflyttningsbeslutet, utgick ej från anstalten Kalmar.

Anstalten Kalmars inställning

Hur Kriminalvården skall förfara med information till målsäganden i anslutning till återkallade beslut i förflytningsärenden var vid tillfället inte entydigt reglerade i kriminalvårdslagstiftningen. En restriktiv tolkning, av den då gällande 35 § i 2 kap. lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, skulle kunna innebära att målsäganden endast underrättas om själva förflyttningen. I förevarande fall ändrade placeringsenheten sitt tidigare beslut på sådant sätt att den intagnes begäran om förflyttning avslogs och att han därmed skulle kvarstanna i anstalten Kalmar; den anstalt målsäganden visste att han befann sig i.

Syftet med de föreskrivna reglerna om målsägarinformation torde dock ha varit att Kriminalvården tillgodoser målsägandes behov av information angående i vilken anstalt den intagne befinner sig för stunden och detta utan att sekretessen åsidosätts.

I anslutning till att placeringsenheten ändrade sitt tidigare beslut förvissade sig anstalten Kalmar, genom placeringsenheten, om att målsäganden kände till att beslutet hade ändrats och att den intagne därmed skulle stanna kvar i anstalten Kalmar. Eftersom målsäganden hade den kännedomen utgick ingen information från anstalten Kalmar.

Regionchefen BB anförde för egen del därutöver bl.a. följande.

Av 35 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, KvaL, i den tidigare gällande lydelsen, framgår följande. Om en intagen avtjänar straff för ett brott som har riktat sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid, skall målsäganden tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om följande:

- i vilken anstalt den intagne befinner sig,
- om den intagne kommer att förflyttas till öppen anstalt,
- om den intagne får permission enligt 32 §,
- om den intagne vistas utanför anstalt enligt 11, 14, 34, 37, 38 eller 43 §,
- om den intagne avtjänar en del av straffet genom verkställighet utanför anstalt enligt 33 a §,
- om den intagne, eller Kriminalvården, ansöker om omvandling enligt lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid,
- om den intagne frigives,
- om den intagne rymmer, och
- om den intagne uteblir efter permission eller någon annan vistelse utanför anstalten.

En begärd underrättelse behöver inte lämnas om en planerad vistelse utanför anstalten i de fall en underrättelse på grund av beslutad bevakning eller andra förhållanden framstår som uppenbart obehövlig. Detsamma gäller när en underrättelse kan befaras medföra fara för den intagnes liv eller hälsa.

Underrättelse till målsägande om frigivning skall lämnas i lämplig tid före frigivningen och i andra fall så tidigt som möjligt.

Underrättelsen skall utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Kriminalvården Region Öst gör följande bedömning.

Brevet från AA borde ha setts som en del av beslutsunderlaget i CC:s ärende om förflyttning. Anstalten borde ha vidarebefordrat brevet till placeringsenheten och Kriminalvården, Region Öst, finner att anstalten har brustit i sin handläggning av ärendet då så inte skedde.

Av 35 § KvaL framgår att en underrättelse till målsägande skall lämnas så tidigt som möjligt. Mot bakgrund av vad som har framkommit i ärendet kan inte Region Öst finna annat än att anstalten har informerat AA om förflyttningen i enlighet med reglerna om målsägandeinformation.

Kriminalvården är sedan den 1 januari 2006 en myndighet. Av handlingarna framgår att anstalten, genom placeringsenheten, förvissat sig om att AA kände till att beslutet om förflyttning återkallats. Kriminalvården, Region Öst, finner att Kriminalvården har uppfyllt sin skyldighet att lämna underrättelse till målsäganden och att anstalten således inte har brutit mot reglerna om målsägandeinformation då inte någon ytterligare underrättelse skickades från anstalten.

Kriminalvården Region Öst har tidigare, med anledning av klagomål som AA framfört mot anstalten Kalmar i fråga om hanteringen av målsägandeinformation, utrett frågan och funnit att några brister i hanteringen av målsägandeinformationen till AA i samband med CC:s permissioner inte har framkommit. – – –

AA kommenterade remissvaret, varvid hon uppgav att det inte var Kriminalvården, utan polisen, som den 21 december 2007 informerade henne om att gärningsmannen skulle förflyttas till en öppen anstalt.

I beslut den 12 oktober 2007 anförde *JO Cecilia Nordenfelt* följande.

Bedömning

Handläggningen i anstalten inför beslutet om anstaltsplacering

Av 2 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om placering av dömda i kriminalvårdsanstalt (KVFS 2006:13) framgår att inför varje anstaltsplacering en risk- och behovsprövning skall göras där bl.a. risken för fortsatt brottslighet skall bedömas. Av de allmänna råden följer att vid denna bedömning skall beaktas bl.a. sådana omständigheter som är relevanta med hänsyn till eventuella brottsoffer.

Av utredningen framgår att anstalten har underlåtit att till placeringsenheten vidarebefordra ett brev från AA i vilket hon framförde omständigheter av betydelse för ett beslut om anstaltsplacering. Det ankommer naturligtvis inte på anstalten att bedöma om dessa omständigheter skulle påverka placeringsenhetens beslut. Jag delar alltså Kriminalvårdens uppfattning att det inträffade var felaktigt och anstalten förtjänar kritik för det inträffade. Jag förutsätter att erforderliga åtgärder vidtas, exempelvis genom utbildningsinsatser, så att en upprepning kan undvikas.

Målsägandeinformation

Under förutsättning att en intagen avtjänar straff för ett brott som har riktat sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid skall målsäganden, enligt 35 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om den intagnes situation i olika avseenden. Om målsäganden, som i förevarande fall, har uppgett att hon önskar sådan information, åligger det Kriminalvården att underrätta målsäganden bl.a. om i vilken anstalt den intagne befinner sig och om den intagne kommer att förflyttas till öppen anstalt samt om den intagne frigges. Underrättelser om frigivning skall lämnas i lämplig tid före frigivningen och i andra fall så tidigt som möjligt.

Bestämmelsen om målsägandeinformation tillkom för att stärka brottsoffrens ställning. Lagstiftningen har utformats med beaktande av att det, även i de fall det inte kan sägas föreligga någon beaktansvärd risk för att den intagne utsätter målsäganden för brott, av omsorg om målsägandens person är motiverat att hon eller han får information om gärningsmannen (prop. 1993/94:143 s. 49.). Det är således av största vikt att Kriminalvården fullgör sin lagstadgade skyldighet att underrätta målsäganden. Det gör sig särskilt gällande i ett fall som det förevarande, där gärningsmannen har utsatt målsäganden för allvarlig brottslighet.

Av utredningen framgår att det den 8 december 2006 fattades ett beslut om att den intagne skulle förflyttas till öppen anstalt. AA informerades om beslutet den 21 december 2006. Kriminalvården dröjde således nästan två veckor från det att beslutet meddelades till dess att AA underrättades om beslutet. Enligt vad som ovan redovisats uppställer lagen krav på att sådan information lämnas så tidigt som möjligt. De skäl som framförts i remissvaret är enligt min mening inte godtagbara ursäkter för dröjsmålet. Kriminalvården förtjänar kritik även i denna del.

Vad som framkommit i övrigt föranleder inte något uttalande från min sida.